

ПОРАДНИЦЯ ДЛЯ ВСІЄЇ РОДИНИ!

Домашня газета

Програма телебачення

Ціна 1 грн

#37(699) 10 вересня 2015 року

● Коротко

НОВИНИ ТЕРНОПОЛЯ

Тролейбус «Skoda 14Tr» із чеського міста Брно прибув до Тернополя у перших числах вересня. До кінця року до нашого міста прибуде ще три такі тролейбуси, а чотири тролейбуси «гармошки», які також цьогоріч купила міська рада, уже курсують містом. Нагадаємо, що за останні чотири роки міською радою було закуплено 23 тролейбуси.

Тернопільська міська рада виділила додаткові кошти, за які буде завершено ремонт покрівель на вул. Збаразькій, 31, вул. Медовій, 3, вул. Тарнавського, 16, вул. Симоненка, 12 і вул. Київській, 16 та капітально відремонтовано прибудинкові території на вул. Фабричній, 3, вул. Фабричній, 5, вул. Петлюри, 7 та вул. За Рудкою, 1.

У Тернополі триває ремонт вулиці Шпитальна. «На вул. Шпитальній проїзджа частина відкрита для руху автотранспорту. Сьогодні ремонтні роботи тривають лише на тротуарах, де працівники облаштовують пішохідні зони тротуарною плиткою, — розповідає міський голова Сергій Надал. — Також повністю переробляється заїзд-пандус до швидкої медичної допомоги».

У Тернополі триває посточний ремонт вул. Мирної у мікрорайоні «Пронятин». Дорогу на цій ділянці не ремонтували більш як двадцять років. Нагадаємо, що раніше у мікрорайоні «Кутківці» та «Пронятин» було проведено ремонти вулиць Глибока Долина, Бригадної, Золотогірської, капітально відремонтовано вуличне освітлення вулиць Проектної, Приміської, Тернопільської, Болюха, Глибока Долина, Бенцаля та проведено заміну водопроводу на вул. Проектній.

Тернопільська міська рада прийняла у комунальну власність міста гуртожитки за адресою вул. Збаразька, 35 та 37. Завдяки цьому рішенню, мешканці гуртожитків нарешті зможуть приватизувати свої кімнати. Okрім того, для цих будинків встановлять спеціальну модульну котельню.

3

НАВЧТЬ ДІТЕЙ
ГОТУВАТИ

З днем Ангела!

Сьогодні іменини в Ганни, Анатолія, завтра — в Івана. 12 вересня з днем Ангела вітайте Олександра, Арсена, Дениса, 13 — Геннадія, 14 — Варвару, Дарію, Марту, Семена, 15 — Леоніда, 16 — Василину, Раїсу.

ЯКЩО МУЧИТЬ
БЕЗСОННЯ

2

СПОСОБИ
ЗБЕРІГАННЯ
КАРТОПЛІ

4

У хризантеми досить багато ворогів, але сильна і доглянута рослина зазвичай справляється з хворобами самостійно. Послаблюють хризантему застій води в ґрунті, недостатнє освітлення і занадто тісна посадка.

Якщо ж ви допустили на ділянці утворення буйних заростей або не дотримуєтесь правил агротехніки для цих рослин, то можете створити ризик захворювання хризантеми **грибковими хворобами:**

- ✓ **борощистою росою** (враже пагони, листя, бутони і квіти, вкриваючи шкідливим білим нальотом);
- ✓ **білою іржею** (всі надземні органи рослини вкриваються хлоротичними цятками, які потім буріють, листя жовтіє, стебла стонуються) — це карантинний вид захворювання, який вважають дуже шкідливим у країнах, що займаються промисловим вирощуванням культури;

- ✓ **сірою гниллю** (з'являються розміті коричневі плями, що вкриваються з часом пухнастим нальотом і викликають гниття);

- ✓ **септоріозом листя** (хвороба проявляється на листках у вигляді темно-коричневих, майже чорних плям з жовтуватою облямівкою. Плями зливаються і охоплюють весь листок, внаслідок чого він опадає).

Грибкову інфекцію можна лікувати препаратами, що містять мідь. Хлорокис міді, наприклад, успішно бореться із септоріозом, сірою гниллю та іржею. Бордоська рідина знищує борошнисту росу і сіру гниль, а мідно-мильна емульсія та колоїдна сірка — іржу.

Іноді хризантеми хворі —

- Без ліків

ШЛУНОК ПРАЦЮВАТИМЕ НОРМАЛЬНО

Для налагодження роботи кишечнику при закрепах вранці лежачі в ліжку робіть такий масаж. Обмотайте мокрою, холодною добре викручену тканиною кисть правої руки і рухайте нею, не дуже натискаючи, по правому боці живота знизу додори до ребер 5—10 разів. Потім так само масажуйте лівою рукою лівий бік живота, але — зверху вниз. Повторіть такі маніпуляції поперемінно 3—4 рази.

Першого дня шлунок зазвичай не реагує на такі дії. Але не поспішайте вживати послаблювальне, наступного дня повторіть масаж — і шлунок поступово почне працювати нормально.

Осінь — час цвітіння хризантем, які радують людей квітами аж до самих заморозків. Вирощування їх у домашніх умовах не становить особливої складності, тому що ці рослини дуже швидко пристосовуються практично до будь-якого середовища.

● Компетентно

ють на вірусні захворювання:

- ✓ **мозаїку** (крапчаста мозаїка на листках хризантем);

- ✓ **аспермію** (крапчастість листів і деформація квіток);

- ✓ **карликівість** (затримка росту і передчасне цвітіння).

Уражені вірусними хворобами рослини невиліковні, тому їх потрібно своєчасно виявити, викопати і знищити. Як превентивний спосіб

захисту від вірусів потрібно користуватися при вегетативному розмноженні стерильними інструментами і вести боротьбу з комахами — розносниками вірусів.

Зі шкідників найчастіше трапляються нематоди, чию наявність можна виявити за появою мозаїчних плям на листках, які з часом темніють. Боротися з ними вже марно, але для профілактики перед осіннім викопуванням або посадкою (передсадкою) хризантем окропіть рослини розчином фосфаміду. Уражені нематодою екземпляри підлягають знищенню.

Ще одним шкідником хризантем є попелиця, що оселяється на нижній частині листка або бутона. Самі комахи, як і їхні личинки, висмоктують сік із рослини, чим сповільнюють ріст і цвітіння хризантеми. В цьому разі потрібно окро-

пити її актелліком або актарою з додаванням господарського мила.

Іноді на хризантемі оселяється луговий клоп, який разом зі своїми личинками так само харчується соком рослин. Наслідок: бутони не розпускаються, листя стає плямистим, буріє і гине. Уражену клопами рослину кроплять розчином дитячого шампуню (1 чайна ложка на 10 л води). Як профілактику кущі хризантем обробляють фосфамідом.

Досить небезпечним шкідником є і павутинний кліщ, який вражає хризантеми, що вирощуються переважно в оранжереях. У пошкоджених рослин спостерігається блідо-жовте забарвлення листя, на них утворюються суцільні білясті плями. Розвитку шкідника сприяє висока температура (+29—31°C) і низька вологість повітря. У цьому разі рекомендується обробляти хризантеми системним інсектицидом, наприклад, актелліком.

Тож головне при вирощуванні хризантем — не дозволити їм хаотично розростатися, дотримуватися правил догляду за рослинами і своєчасно виявляти захворювання, в результаті чого зможемо милуватися цими квітами тоді, коли інші вже давно втратили свою привабливість і декоративність.

Н. Василенко, провідний фахівець-агроном відділу фітосанітарних процедур ДУ «Тернопільська обласна фітосанітарна лабораторія».

● На подвір'ї

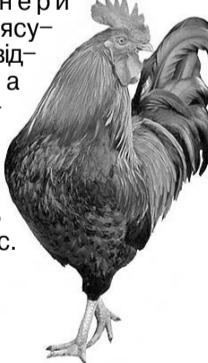
ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ ПІВЕНЬ

На подвір'ї, де півень чи індик проявляють агресію щодо чужих, а іноді й до господарів, не здивим буде знати, як поводитися в подібних ситуаціях.

По-перше, слід врахувати, що ватажки пташиної зграї чинять правильно — вони охороняють свою територію і своїх самок. І нема чого непроявляти гостям робити на пташиному дворі.

По-друге, якщо півень чи індик нападають і на господарів, то не треба дракнити й провокувати їх. Не заходьте у пташник в яскравому одязі, що розвивається. Прив'язте птицю до свого голосу, розмовляйте з нею спокійно і ласково. Не робіть різких рухів, частіше імітуйте покірність. І, звичайно ж, ніколи не бийте птицю, не відштовхуйте її ногами. Краще почаствуйте якимось смачним кормом.

А найпростіший спосіб відучити нападати на людей — завести ще одного індука чи півня, тоді в них з'являться партнери для з'ясування відносин, а до людів є й вони втратять інтерес.

Погода на тиждень

Темпе- ратура	Опади	Вітер	Трива- лість дня	Фаза Місяця
четвер, 10 вересня	+7 / +18	без опадів	сх., 4	12.57
п'ятниця, 11 вересня	+9 / +17	без опадів	півд.-сх., 4	12.53
субота, 12 вересня	+11 / +15	дощ	півд.-сх., 4	12.50
неділя, 13 вересня	+11 / +13	без опадів	півд.-сх., 3	12.46
понеділок, 14 вересня	+9 / +20	без опадів	півд., 4	12.43
вівторок, 15 вересня	+12 / +19	без опадів	півд., 4	12.40
середа, 16 вересня	+12 / +21	без опадів	півд.-сх., 3	12.35

● — новий Місяць, △ — перша чверть Місяця, ○ — повний Місяць, □ — остання чверть Місяця.

● На замітку
Його величність мед
Сорт меду можна визначити за кольором, смаком та ароматом. Вище цінюються світлі сорти, за винятком гречаного.

Акацієвий мед — належить до найкращих сортів: приємно прозорий, кристалізується повільно, дрібними часточками. Має чудовий смак, аромат і виражені протимікробні властивості. Застосовують його при безсонні, кишково-шлункових і ниркових захворюваннях. Добрий загальнозміцнюючий засіб.

Липовий мед. Це ароматний, смачний мед, який швидко кристалізується, має сильні харчові й лікувальні властивості. Є антибактеріальним, відхаркувальним, протизапальним і легким послаблювальним засобом. Застосовується при бронхіальній астмі, як серцевий зміцнювальний засіб, при запаленнях кишківника, нирок та жовчного міхура. Зовнішньо — при гнійних ранах та опіках.

Каштановий мед по-вільно кристалізується, ароматний, має своєрідний горкуватий присмак. Рекомендують його при захворюваннях шлунково-кишкового тракту.

Соняшниковий мед надзвичайно солодкий. Є добрым лікувальним засобом.

Гречаний мед має специфічний смак і аромат. У рідкому стані — темно-червоного чи темно-жовтого кольору. В своєму складі серед інших мікроелементів має найбільше заліза.

Падевий мед. Він виходить при збиранні бджолами солодких відліень деяких комах, а також медяної роси (паді), яка виступає на листі дуба, клена, тополі, берези, ліщини тощо після спекотного дня. Падевий мед — темніший, менш ароматний і має у своєму складі більше мінеральних речовин. За своїми якостями він не поступається квітковому.

Увага! Перед тим, як скористатися будь-яким рецептом, обов'язково порадьтеся з лікарем!

У безсоння є багато форм. Дехто прокідається кілька разів за ніч, інші — без видимих причин не можуть заснути до світанку, сплять уривками або прокидаються задовго до дзвінка будильника.

Подані далі рецепти і способи підходять для лікування епізодичного безсоння у здорових людей, поганий сон яких обумовлений стресами, перевтомою або психологічними розладами. Людині ж, яка потерпає від тривалого, виснажливого безсоння, що розвивається на тлі серйозного захворювання, потрібно звернутися до лікаря. Адже безсоння в цьому випадку — не причина, а наслідок.

ЧЕРЕЗ ЩО ПОРУШУЄТЬСЯ СОН?

Основними винуватцями виникнення безсоння вважають стреси, «хронічну перевтому» і депресію. Щоб позбутися від безсоння, для початку потрібно налагодити ритм життя: перестати працювати по 10—12 годин, не брати роботу додому, регулярно відпочивати (і у вихідні, і у відпустці), розв'язати проблеми, а якщо не виходить — змінити своє ставлення до них і тим самим знищити рівень стресу.

Безсоння може бути і короткосрочним, наприклад, коли людину мучать і не дають розслабитися недобрені за день справи, тривоги і турботи. Якщо безсоння у вашому житті — явище не постійне, то варто усвідомити причини внутрішнього хвилювання і всі образи, проблеми та перевживання викинути з голови в ім'я спокійного сну.

Також у списку ворогів хорошого сну — алкоголь, тютюн і протизаплідні таблетки: деякі з них руйнують

Якщо мучить безсоння

КІЛЬКА СПОСОБІВ ШВИДКО ЗАСНУТИ І ДОБРЕ ВІСПАТИСЯ

Безсоння в сучасному світі стало справжньою епідемією через повсюдно поширені «офісний спосіб життя», гіподинамію, перевасичення інформацією, стреси і перевтому. Як налагодити сон і почуватися вранці байдаро?

● На прохання читачів

в організмі вітамін В, через що порушується сон.

ЩО РОБИТИ?

Фахівці розробляють цілі програми, які допомагають позбутися безсоння, але вони застосовуються в особливо запущених випадках, коли вже необхідно звернення до лікаря.

Проте з безсонням можна боротися і самостійно. Пропонуємо прості та ефективні засоби і поради, які допоможуть швидко розслабитися, забути про денні турботи і заснути.

1. Сон не менш як 8 годин! Саме така кількість вважається оптимальним для підтримки молодості, краси та здоров'я — як фізичного, так і психічного. І не варто розраховувати на вихідні, коли «можна виспатися». По-перше, за два дні неможливо компенсувати

тижневе недосипляння, а по-друге, у вирішальну ніч з неділі на понеділок ви не зможете спати нормально, тому що спантеличений пересипляннями організм не зможе розслабитися.

2. Пробудження в потрібний час. Вчені з'ясували, що якщо розбудити людину під час повільногу сну, її буде важче адаптуватися до активного денного життя і вона цілий день буде млявою і втомленою. А ось пробудження з швидкої фази, схожої на неспання, пройде легко, навіть якщо ви спали менше, ніж звичай. Вирахувати, на який саме час потрібно ставити будильник, не так уже й складно. За даними вчених, повний цикл сну триває півтори години: він починається з повільнії фази і закінчується швидкою. Зали-

● Лікує природа

Трави замість колискової'

Чай з кропу

Кроп має багато корисних властивостей, серед них — і боротьба з безсонням. Рецепт чаю: 1 ст. ложку подрібненої трави залити склянкою окропу і настояти близько 2 годин. Якщо немає свіжого кропу, можна використовувати 2 ч. ложки подрібненого насіння. Пити потрібно по півсклянки 3 рази на день до їди і 1 склянку на ніч.

Кроп містить ефірні олії, які знімають напругу і сприяють хорошому сну. Також настій трави кропу поліпшує апетит і допомагає при початковій стадії гіпертонічної хвороби, а заварене насіння кропу — хороший відхаркувальний і вітрогінний засіб.

Настій полину

Полин — найкращий засіб для боротьби з безсонням. Рецепт нескладний: 1—2 ст. ложки коріння або трави полину звичайного настояти в 2 склянках окропу протягом 2 годин. Пити перед сном.

Також настій можна приготувати іншим способом: насіння полину подрібнюють на кавомолці, заливають олією у співвідношенні 1:4, настояють тиждень у темному місці, щодня збовтуючи. Після цього олію потрібно процідити. Приймати рекомендується по 1—2 краплі на шматочку цукру 2—4 рази на день для заспокоєння і зняття напруги. Для снодійного ефекту дозу слід збільшити в 3—5 разів.

Настій валеріані

Покласти 2 ст. ложки сухих подрібнених коренів і кореневиць валеріані в емальовану каструлю, залити 0,5 л окропу, витримати під кришкою на киплячій водяній бані 15 хвилин. Настояти до охолодження, процідити, залишки відтисти в настій, додати кип'яченій воді до початкового об'єму. Приймати по 1 ст. ложці протягом дня, а на ніч — по півсклянки.

Якщо немає часу або можливості приготувати настій, просто заваріть коріння валеріані як чай і пийте по півсклянки безпосередньо перед сном.

Приймати цей настій потрібно обережно, бо передозування валеріані дає протилежний ефект: людина перезбуджується, ні про який сон і заспокоєння не може бути й мови.

● Коротко

АРОНІЯ+ШИПШИНА +СМОРОДИНА

Для лікування гіподіндих гастритів (запалення слизової оболонки шлунка з пониженою кислотністю) радять щодня з'їдати по 100—150 г ягід чорнoplідної горобини (аронії) за три прийоми разом з ягодами смородини і напоєм шипшини.

● До часу

Два-три яблука щодня

Під час проведення експерименту лікарі пропонували своїм пацієнтам з'їдати по 2—3 яблука щодня. Виявилось, що це різко сповільнює процеси старіння організму і знижує рівень холестерину.

Яблука необхідні людям, які ведуть малорухливий спосіб життя і страждають надлишковою вагою. Їх вживання знижує засвоєння жирів, а калій, що міститься у яблуках, виводить надлишок рідини. Яблука та кік-ідя для профілактики таких захворювань, як склероз, подагра, ревматизм і гіпертонія.

Кислі сорти яблук завдяки високій концентрації солей заліза і міді ефек-

тивні при малокрів'ї. Солодкі сорти містять особливі антимікробні речовини і пектин, що дуже добре підходить для лікування запалення кишечника та колітів.

Суміш свіжо натертого яблучного кашки з вершковим маслом використовується при опіках, обмороженнях, тріщинах на губах та на ранках, що довго не загоюються.

Солодкі печені яблука до-

шаються тільки вирахувати свій графік. Припустимо, ви лягаете спати близько опівночі, значить, перший швидкий сон підйде до кінця о 1 год 30 хв, наступний — о 4 год 30 хв, і так до ранку. Тобто будильник слід встановити на 7 год 30 хв або на 9 год.

3. Відмова від телевізора на користь книжки. Перегляд перед сном телевізора або якого-небудь фільму — найгірше, що може зробити людина, яка страждає безсонням. Ніколи не варто дивитися на ніч трилери, бойовики, фільми жахів і фантастику. У чорний список потрапляють і сльозливі мелодрами і смішні романтичні комедії. Вони хоч і не лякають, але розбурхують уяву зовсім не менше від фільму жахів. Якщо хочете розслабитися — почитайте, та й книжку варто вибрати спокійну.

Закінчення на 6 стор.

помагають при гастриті, виразці шлунка та дванадцятипалої кишki, запамороченні та шумі в голові.

В антонівці більше, як в інших сортах, вітамін С, а яблука сорту апорт, грушівка, шафраний містять багато вітаміну Р.

Відвари і настоянки із сушених яблуневих листків рекомендуються при сечокам'яній хворобі, а теплій яблучний компот добрий при застуді і полегшує відкашлювання. В народній медицині зеленими яблуками успішно лікують катар шлунку (обчищене яблуко натирають і кашку відразу ж з'їдають).

НА ШПАЖКАХ

300 г баклажанів, по 1 ст. ложці маслинової олії і майонезу, 2 помідори, 1 зубчик часнику, маслини без кісточок, 80 г бринзи.

Баклажан нарізати уздовж смужками завтовшки 0,5 см, посолити, обсмажити з обох боків. Часник роздавити, помідори нарізати кружальцями. Смужки баклажанів змастити майонезом, покласти зверху помідор і трохи часнику, загорнути у вигляді рулета. На шпажку нанизати маслину і кубик бринзи, проколоти шпажкою баклажанові рулетики і подати на стіл.

ПО-АРАБСЬКИ

2 баклажани, 100 г м'ясного фаршу, цибулина, 2 ст. ложки олії, 2 ст. ложки сиру (тертого), петрушка, кінза, сіль і перець – за смаком.

Баклажани розрізати уздовж навпіл. Ложкою вийняти м'якоть, зберігши оболонку цілою. Опустити баклажани на 5–8 хв у підсолену теплу воду. М'якоть дрібно нарізати, змішати з подрібненою цибулею і м'ясним фаршем, додати олію, сіль і перець. Отриманою масою заповнити баклажани, скласти їх у посуд начинкою вгору і посыпти тертим сиром. Запікати у духовці при 180°C до готовності м'яса або 10 хв у мікрохвильовій печі при потужності 800 Вт.

Подача: до столу, посыпти дрібно нарізаною зеленню.

ПО-ГАСКОНСЬКИ

Кількість продуктів залежить від розміру каструлі, в якій готоватимете.

Баклажани, часник, когчече – сало або бекон, чорний

Баклажанове розмаїття

Поки триває овочевий сезон, потрібно встигнути не тільки законсервувати вітамінну смакоту, аби ласувати нею взимку. Варто також досконо відстися таких смачних і корисних овочів саме тепер.

• У записник

перець, сіль, сухі прянощі, олія.

У баклажанів відрізати кінчики. Сіль змішати з чорним перцем і улюбленими прянощами. Очіщені зубчики часнику розрізати уздовж на 2–3 частини, обкачати в солі з перцем і разом з копченім салом або беконом нашпигувати баклажани. Часничку чим більше, тим смачніше.

Баклажани якомога щільніше поставити вертикально в каструльку. Налити маслинову або іншу олію на 2 см від дна і готовувати

на повільному вогні 2–2,5 год під кришкою. За годину баклажани треба акуратно поміняти місцями, щоб не пригоріли. Час від часу треба поливати соусом, що утворився при готованні.

Цю страву можна їсти з гарніром і без, гарячою і холодною.

РУЛЕТИКИ З М'ЯСОМ
І РИСОМ

4 баклажани, 200 г м'ясного фаршу, 3 ст. ложки рису, зелена цибуля, 12 маслин без кісточок, 2 зубчики часнику, 4 ст. ложки твердого сиру, пучок кінзи, 2 ч. ложки бальзамічного оцту, 1 ст. ложка томатної пасті, 1 скл. білого сухого вина, сіль і чорний мелений перець – за смаком.

Баклажани нарізати уздовж тонкими пластинками, посолити і залишити на півгодини. Потім покласти у киплячу воду і через 2 хв відкинути на друшляк.

Баклажан нарізати скибочками завтовшки близь-

ко 4 см. Посолити і залишити на 15 хв. Потім помити у холодній воді і обсушити. Змішати фарш із дрібно нарізаною цибулею і болгарським перцем. Додати олію, сіль і приправи за смаком, перемішати.

Сформувати з фаршу кульки (4–5 штук). Нанизати на шампур баклажани і м'ясні кульки, починаючи із закінчуючи баклажаном. Готовувати на мангалі або в духовці, нагрітій до 200°C, близько 45 хвилин. Подавати гарячим.

У ЛИМОННО-МЕДОВІЙ КАРАМЕЛІ

500 г баклажанів, 5 зубчиків часнику, 3 ст. ложки меду, по 50 мл лимонного соку і води, 1/2 ч. ложки горячого червоного мелено-го перцю, 1 ч. ложка мелено-го коріандру, сіль і зелень петрушки – за смаком.

Порізати баклажани скибочками завтовшки 0,5–0,7 мм. Щедро посолити і залишити на годину. За цей час приготувати карамель: 3 ст. ложки меду змішати з лимонним соком, довести до кипіння, тушкувати на слабкому вогні 7 хв, потім додати 2 подрібнені зубчики часнику, коріандр і червоний перець.

Баклажани помити від солі, викласти на серветку і дати обсохнути. На олії обсмажити решту часнику, нарізаного тонкими скибочками, до легкої рум'яності. Потім вийняти, а в часниковій олії обсмажити до готовності баклажани з обох боків. Складти їх у миску, поливаючи кожен шар карамеллю і посыпти подрібненою зеленню.

КЕБАБ

4 баклажани, 1 болгарський перець, 800 г м'ясного фаршу, 1 цибулина, зелень і сіль – за смаком, 1 ст. ложка олії.

Баклажан нарізати скибочками завтовшки близь-

• Про запас
Консервовані огірки з горілкою

2 кг свіжих огірків, 3 ст. ложки солі, 2 ст. ложки 9% оцту, 2 ст. ложки горілки, спеції на ваш смак (часник, гілки кропу, листя смородини, хрону тощо).

Огірки замочити на 3 години в холодній воді. На дно підготовленої трилітрової банки покласти спеції, потім наповнити банку вимоченими огірками. У 1,5 л води додати сіль і довести до кипіння. Щойно розсіл закипить, вимкнути вогонь і відразу ж влити оцет і горілку. Залити гарячим розсолом огірків.

Приготовані у такий спосіб огірки можна зкупорити відразу ж, а можна залишити на 12 годин, закрити ошпареною окропом капроновою кришкою і їсти, не чекаючи зими.

Ікра з яблук і баклажанів

На 1 кг баклажанів – 250 г яблук, 2 цибулини, 2 ст. ложки олії, 1 ст. ложки цукру, 0,5 ст. ложки оцту, сіль і перець за смаком.

Спекти баклажани в духовці, відокремити м'якоть від шкірки, підсмажити на олії і охолодити. Половинку очищеної цибулини насушкувати і спасерувати, а другу половинку натерти на терці сирою. Баклажани і цибулю змішати, подрібнити і заправити тертими яблуками, перцем, сіллю, оцтом, цукром і олією.

Бути кухарем може навіть малюк!

Чому деякі люди ненавидять готувати і лінуються робити для себе навіть найпростіші страви?
Швидше за все, їх просто не вчили готувати в дитинстві. Якщо дитину заманити на кухню і доручити її приготування якоїсь елементарної страви, вона сприйме процес як гру, уявить себе кухарем і звикне до думки, що куховарити – це весело, нескладно і навіть цікаво! І в майбутньому кулінарія не викликатиме у неї стійкого неприязніття.

2. РОЛИ

З м'якого бутербродного хліба можна зробити не тільки канапе, а й ролі! Якщо на кухні є хліб зі скоринкою, для ролі її краще зрізати, залишивши тільки м'який квадрат – основу. Хліб можна замінити тонким лавашем. Для зручності лаваш розрізати ножицями на рівні квадрати.

Варіанти начинок: масло + сир + шинка/ковбаса/варена курка; масло + ягідний джем + м'який негострий сир; арахісове масло + мед + банан, огірок + шинка/варена риба + кетчуп; масло + яєчний білок + паштет.

Готовий бутерброд проходиться шпажкою. Для прикраси можна використовувати зелень, шматочки овочів і фруктів.

дати шматочок яблука в рибний бутерброд. Підтримуйте ініціативу малюка, дайте волю його творчості – можливо, він винайде нову страву! І на власному досвіді зрозуміє, що смачно, а з якими інгредієнтами усередині експериментувати не варто!

3. ТОРТ У ЧАШІ

Інгредієнти: борошно, молоко, вершкове масло, олія, цукор, кілька родзинок, варення/згущівка/шоколадний сироп.

У звичайній чашці потрібно розтопити 3 ст. ложки вершкового масла – 2 хвилини в мікрохвильовці буде досить для цієї справи. У розтоплене масло додати 4 ст. ложки борошна, 2 ст. ложки цукру і 3 ст. ложки олії. Сюди ж вбити яйце, все розмішати, залити молоком до половини чашки. У суміш додати родзинки або будь-які інші сухофрукти.

Чашку з добре розмішаним тістом поставте в мікрохвильову піч. Торт готується 3 хвилини на найвищій потужності. Готовий торт легко витрушується на тарілку і поливається зверху сиропом або згущеним молоком.

4. ФАРШИРОВАНІ ЯЙЦЯ І ПОМІДОРИ З НАЧИНКОЮ

Для цього поживного перекусу знадобляться яйця, помідори і продукти для начинки. Найскладніший навік, який має опанувати дитина для цього рецепта, – варіння яєць. Можна вчити малюка варити яйця в ковшику на

пліті, а можна – в мікрохвильовці.

Щоб яйця, зварені в мікрохвильовці, що не вибухнули, потрібно поставити два яйця в звичайну чашку об'ємом 300 мл, додати 1 ч. ложку солі і залити окропом. Варяться яйця в мікрохвильовці 10 хвилин при потужності 480 Вт.

Яйця очистити, розрізати навпіл і вийняти жовтки. Помідори теж розрізати на 2 частини і вийняти м'якоть, перемішати її з жовтком. У цю масу додати тертий сир і майонез, наповнити начинкою яйця і помідори.

Варіант начинок: дрібно нарізана шинка + тертий м'який сир; дрібно нарізані

інгредієнти: банани, кокосова стружка, вершкове масло. Банани нарізати і розіяти від блендером або виделкою до однорідного стану, як варіант – натерти. Перешибати з кокосовою стружкою. Тарілку змастити шматочком вершкового масла і викласти на неї сформоване тістечко. Висушити печиво в мікрохвильовці протягом 5 хвилин. У бананову масу за бажанням можна додати какао, і тоді тістечко вийде шоколадним. Зверху солодощі можна посыпати дрібно нарізаними горішками.

Ці простенькі рецепти – справжня знахідка для батьків, які розуміють, як важливо розвивати у дитині самостійність! Страви виходять смачними, тому кухар-початківець буде задоволений результатом і робити це ще раз.

• Варто знати

А ЧАСНИК – У БОРОШНО

Основою лежкості цибулі та часнику є добре виражений стан глибокого спокою.

Цибулина набуває його під дією короткого світлового дня наприкінці літа, при зниженні температури повітря тощо. Найсприятливіше для цього є температура повітря 2–12°C.

Найкраще зберігати цибулю за температури від мінус 1 до плюс 2°C або плюс 18–22°C, часник — за температури 1–3°C. Щоб зменшити ризик виникнення хвороб та втрати корисних речовин у цибулинах, вологість повітря у приміщеннях, де зберігають цибулю та часник, має перевищувати 70%.

Де ж і як найкраще зберігати цибулини? Багато цибулі та часнику найкраще зберігати в підвалах на полицях, шаром не більше як 50 см. Головною умовою є гарний доступ повітря, тому борти полиць мають бути зроблені не із суцільного матеріалу, інакше швидко з'явиться волога і виникнуть хвороби.

У давнину, щоб запобігти зайвій вологості, посередині насипу ставили добре висушений сніп соломи. Тепер краще зберігати цибулини у дерев'яних ящиках ємністю не більше 25–30 кг.

Часник, якщо його не багато, перед закладанням на зберігання парafінують. Для цього цілі головки вкладають у сітки, які потім на 2–3 сек. занурюють у розплавлений парafін. Коли парafін прохолоне, головки складають у полотняні мішечки і підвішують у сухому місці.

Є ще один перевірений спосіб зберігання часнику. Його тримають у скляних банках з борошном, яким пересипають головки, при цьому верхній шар має бути не менший як 2 см.

Обов'язково перевіряйте, як зберігаються цибуля та часник. Помітивши пошкоджені головки, одразу видалайте їх. Однак часто перебираючи цибулини не варто, бо це сприятиме їх травмуванню та швидкому поширенню хвороб.

Найчастіше втрати по-живих речовин зумовлюються випаровуванням води в процесі дихання та проростанням бульб. Необхідно створити такі умови, щоб картопля не проростала, не гнила, не втрачала органічних речовин та смакових якостей.

Оскільки бульби містять значну кількість води, найкраще зберігати їх за відносної вологості повітря 90–95 %. Температура у перші два–три тижні після збирання («лікувальний період») має бути +12–18°C. Справа у тому, що сама така температура сприяє найкращому захивленню механічних пошкоджень.

Глибина пошкодження для бульб, призначених для тривалого зберігання, — не більше 4–6 мм, оскільки такі рани за сприятливих умов заживають. Якщо пошкодження глибше, проникають у серцевину, то такі бульби краще використати одразу.

За оптимальних умов (температура повітря +12–18°C, вологість повітря 90–95 % та гарний доступ кисню) пошкодження зарубцюються за 6–8 днів. До кінця лікувального періоду температуру повітря знижують спочатку до +10°C, потім поступово — до +1–5°C. За такої температури картоплю зберігають взимку, бо саме в таких умовах спостерігається найнижча інтенсивність дихання бульб, а відтак найменше втрачається поживних речовин.

Відсортовані, здорові

Закладаючи картоплю на зберігання, пам'ятайте, що різні її сорти мають неоднакову лежкість, бо у них різний період спокою: у пізніх сортів він триваліший, у ранніх — коротший.

● Вчасно

До нового врожаю

бульби найчастіше зберігають у погребах чи підвалах, у ящиках або насипом. Відстань між долівкою, стінами та бульбами має бути не менше 10–14 см, а до стелі — 50 см. Це забезпечить кращий повіtroобмін і запобігатиме переохолодженню бульб. Якщо зберігаєте картоплю насипом, то висота його не повинна перевищувати 150 см.

Часто під час зберігання картоплі у погребах на верхньому шарі з'являється волога. Це відбувається внаслідок значного перепаду температури всередині насипу та над ним. Допускати такого не варто, бо бульби будуть масово уражуватися хворобами, заг-

нівати. Отже, потрібно стежити, щоб температура повітря над картоплею була такою ж, як і в насипі.

Запобігти появлюванню хвороб можна, обпудривши верхні шари крейдою або вкривши їх соломою. Однак не використовуйте для цього стару солому, оскільки вона може бути джерелом інфекції. Від небажаного зволоження врятують також і столові буряки, які вкладають зверху на картоплю.

Якщо є можливість, то найкраще зберігати картоплю у невеликих ящиках. Їх потрібно вкладати так, щоб між бульбами та дном верхнього ящика була відстань не менше 6–7 см.

Однак, навіть якщо ви добре відсортували бульби та створили сприятливі умови для їх зберігання, це не гарантує, що вони не хворітимуть. Причина в тому, що рослини уражуються хворобами ще влітку, а в погребі чи підвалі збудники, опинившись в оптимальних для свого розвитку умовах (висока вологість повітря та температура), швидко розмножуються.

Тому протягом усього періоду зберігання потрібно вести контроль за станом бульб.

Найпоширенішими хворобами під час зберігання картоплі є фітофтороз, фузаріоз чи суха гниль, а також мокра бактеріальна гниль.

● Згодиться

Земля буде як пух

Уже наприкінці літа на вільних грядках або ділянках під майбутнє закладання ягідників можна починати сіяти сидерати. Їх загортають у ґрунт, щоб збагатити його органічними речовинами та азотом. Одне слово, це нагода для садівників, городників та дачників, у яких немає можливості придбати гній і удобрити ним грядки, компенсувати втрату поживних речовин. Не випадково ж сидерати називають зеленим добривом.

Кращими сидератами є люпин і буркон. Але не всі мають змогу придбати насіння. Та й коштує воно недешево. Однак є багато інших рослин, які можна використовувати як сидерати.

Для цього підходять усі культури, які швидко дають зелену масу. Ось деякі з них:

- ✓ бобові культури (квасоля, соя, сочевиця, горох посівний і польовий, люцерна, вика яра та озима, конюшина, еспарцет, боби кормові тощо);

- ✓ хрестоцвіті (ріпак, сурпіця, редька олійна, гірчиця біла);

- ✓ злакові (пшениця, жито, овес, ячмінь);

- ✓ гречані (гречка); гідрофіти (фацелія).

Ці рослини не тільки збагачують землю азотом і органікою, деякі з них, наприклад жито та гірчиця, знезаражують ґрунт, позбавляють його від шкідників.

Окрім цього, сильною і добре розвиненою кореневою системою рослини—сидерати проникають глибоко все-редину ґрунту, сприяючи поліпшенню його структури і водопроникності.

Коренева система сидератів розпушує і збагачує повітрям навіть важкі глинисті ґрунти, вона утримує легкі, піщані. Таким чином, рослини—сидерати підвищують ро-ductість ґрунту, захищають його від вітрової та водної еро-зії. І все це коштує недорого порівняно зі спеціалізованими добривами або гноєм.

Сидерати можна сіяти будь-коли: навесні, влітку, восени. В теплу погоду на политих грядках сходи з'являються вже через тиждень.

Щойно зелена маса підніметься на висоту 15–20 см, її слід перекопати, не даючи зацвісти (особливо це стосується фацелії, гірчиці, ріпаку). Якщо рослини переростуть, то почнеться процес виснаження ґрунту. Грудки землі при перекопуванні можна не розбивати.

Навесні після такої процедури земля, як пух. Якщо так робити рік у рік, то врожай буде забезпеченено.

● На замітку

Збирають в міру дозрівання

Якщо вам вдалося виростити добрий урожай цієї примхливої капусти, то ви домоглися певного успіху. А збирають її залежно від призначення та часу сівби.

Від весняної сівби зникають повністю сформовані розетки листків для приготування салатів, пильнущі, аби не допустити викидання стрілок.

Від літньої сівби збирають головки в міру їх формування для приготування салатів, різних страв, а любителі новинок використовують для квашення.

Головки пекінської капусти до бре зберігаються у приміщеннях з високою вологістю (95%) і температурою 0°C до кінця грудня.

Можна також викупувати головки з корінням і прикопати в невеликих котлованах, які при зниженні температури до 0°C і нижче прикривають соломою, матами та іншими покривальними матеріалами.

У процесі зберігання рослини систематично оглядають, видалиють хворі та пошкоджені.

Способи зберігання картоплі

рюється сприятливий мікроклімат для зберігання картоплі аж до настання стійкої теплої погоди.

Під парасолькою з тнью

Ось один із старовинних способів зберігання картоплі. На високому сухому піщаному місці потрібно позначити коло радіусом півметра й копати вглиб, поступово розширяючи яму донизу в формі глечика. У нижній частині яма повинна дорівнювати 2–2,5 метра в діаметрі, у верхній — 1 м.

Горловину «глечика» для захисту від талих вод доцільно обмазати глиною,

зверху закрити кришкою під кутом, наприклад, шматками рубероїду або плівки, щоб дощ не затікав у сковище. Зверху кришку теплоізоляції можна вкрити бадиллям та прикидати шаром ґрунту. Не забудьте при цьому про душник.

Картоплю насипають навколо душника купою заввишки приблизно 1,5 м. Потім її прикривають тонким шаром соломи. Зверху насипають землю. Якщо цей кагат розташовано на невисокому місці, тоді навколо купи потрібно викопати невеликий рів для стоку води.

Коли рунт трохи підмерзне, купу слід накрити гноєм, перемішаним із соломою. Під час сильних морозів отвір душника необхідно прикрити со лом'яним снопом.

Під такою парасолькою картопля зберігається

свіжою аж до нового врожаю.

Восени... ошпарити

Головна причина великих втрат картоплі при зберіганні взимку — враження бульб фітофторою, бактеріозами, гнилями та грибками, спори яких сковались на шкаралупі. Є простий спосіб знищити збудників хвороб, який, проте, потребує акуратності.

У кухмістерських Парижа роблять це так. Бульби, призначенні для тривалого зберігання, старанно миють, кладуть у сітку або корзину й опускають на чотири секунди в круглий окріп. Вийнявши картоплю з окропу, швидко розкладають її в один шар і просушують на відкритому повітрі. Таке ошпарювання відіграє подвійну роль: повністю вбиває спори грибкових хвороб і знижує здатність до проростання, тому картопля не псуеться до нового врожаю, залишаючись соковитою, не загниває і не плісняє.

Сидерати можна сіяти будь-коли: навесні, влітку, восени. В теплу погоду на политих грядках сходи з'являються вже через тиждень.

Щойно зелена маса підніметься на висоту 15–20 см, її слід перекопати, не даючи зацвісти (особливо це стосується фацелії, гірчиці, ріпаку). Якщо рослини переростуть, то почнеться процес виснаження ґрунту. Грудки землі при перекопуванні можна не розбивати.

Навесні після такої процедури земля, як пух. Якщо так робити рік у рік, то врожай буде забезпеченено.

Один урожай збираї, а про другий дбай! / Народна мудрість

ПОНЕДІЛКОК, 14.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Но-
вини.
06.20, 8.25 Від першої особи.
06.55, 8.40 Ескулап.
07.30, 23.25 На слуху.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.20, 18.50 Про головне.
10.20 Перша студія.
11.00 Д/ф «Дорогами Саксонії».
11.40 Д/ф «Найбільший китайський ре-
сторан у світі».
12.25 «План на завтра» з Анастасією
Рінгіс.

1+1

07.00, 8.00, 9.00, 12.00, 16.45, 19.30,
23.15 «ТСН».
07.35, 8.35 «Маша і ведмідь».
09.30 «Чотири весілля-4».
10.50 «Мінія жінку-3».
12.20 Комедія «Діамантована рука».
14.10 «Сліга».
14.45 «Не бреши мені-4».
15.45 «Сімейні мелодрами-3».
17.10 Т/с «Заборонене кохання».
20.30 «Істопnews».
21.00 Т/с «Свати-6».
22.00 «Гроши».
23.30 «Мінкульт».
00.00 Драма «Ромео і Джульєтта».

2+2

06.45 «Нове шалене відео по-украї-
нські».
07.45 «Облом.UA».
08.45 «Помста природи».
09.50 X/ф «Аугстлер».
11.45 X/ф «Сталінград».
14.35 «Вайпаут».
16.25 «Top Gear».
17.30, 19.00 «ДжедАІ».
18.30, 23.30 Новини «Спецкор».
19.20 «Секретні матеріали».
20.20 Т/с «Скорпіон».
21.15 X/ф «Відкрити вогонь».
00.00 X/ф «Розумний сунів».

TV-4

06.00, 10.00, 18.00 Т/с «Чужі гріхи».
07.00 Провінційні вісти. Тиждень.

ВІТОРОК, 15.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Но-
вини.
06.10, 7.10 АгроЕра.
06.20, 8.25 Від першої особи.
07.25 На слуху.
08.35 Паспортний сервіс.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.20, 18.50 Про головне.
10.15 Подорожні.
11.00 Д/ф «Всеволод Нестайко. Родом
з дитинства».
11.30 Д/с «Клуб пригод».
11.55 Уряд на з'язку з громадянами.
12.25 Дорогі депутати.

1+1

13.15 Т/с «Таємниця старого мосту».
15.10 Казки Лірника Сашка.
15.25 М/с «Друзі-янголи».
15.35 Хочу бути.
16.05 Фольк-музик.
17.15 Д/ф «Талмуд: книга, народ».
19.45, 21.40 3 перших вуст.
20.00 Д/ф «Філіп Петен».
21.30 Новини. Спорт.
21.50 Війна і мир.
23.00 Підсумки.
23.20 Вертикаль влади.

2+2

06.35 «Нове шалене відео по-украї-
нські».
07.35, 17.30 «Облом.UA».
08.30, 18.30, 23.30 Новини «Спецкор».
09.00, 19.20 «Люстратор 7.62».
09.10 «Секретні матеріали».
09.25 Д/ф «Десятка найкращих».
10.25 Д/ф «Вердикт історії».
11.20 Д/ф «Підземні міста».
12.15 X/ф «Суперколайдер».
14.00 Т/с «Чорна стріла».
16.00, 20.20 Т/с «Скорпіон».
16.55, 17.55 «Відеобімба».
21.15 X/ф «Втеча».
00.00 X/ф «Останній хижак Юрського
періоду».

ПОНЕДІЛКОК, 14.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Но-
вини.
06.20, 8.25 Від першої особи.
07.25 На слуху.
08.35 Паспортний сервіс.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.20, 18.50 Про головне.
10.15 Подорожні.
11.00 Д/ф «Всеволод Нестайко. Родом
з дитинства».
11.30 Д/с «Клуб пригод».
11.55 Уряд на з'язку з громадянами.
12.25 Дорогі депутати.

1+1

13.15 Т/с «Таємниця старого мосту».
15.10 Казки Лірника Сашка.
15.25 М/с «Друзі-янголи».
15.35 Хочу бути.
16.05 Фольк-музик.
17.15 Д/ф «Талмуд: книга, народ».
19.45, 21.40 3 перших вуст.
20.00 Д/ф «Філіп Петен».
21.30 Новини. Спорт.
21.50 Війна і мир.
23.00 Підсумки.
23.20 Вертикаль влади.

2+2

06.35 «Нове шалене відео по-украї-
нські».
07.35, 17.30 «Облом.UA».
08.30, 18.30, 23.30 Новини «Спецкор».
09.00, 19.20 «Люстратор 7.62».
09.10 «Секретні матеріали».
09.25 Д/ф «Десятка найкращих».
10.25 Д/ф «Вердикт історії».
11.20 Д/ф «Підземні міста».
12.15 X/ф «Суперколайдер».
14.00 Т/с «Чорна стріла».
16.00, 20.20 Т/с «Скорпіон».
16.55, 17.55 «Відеобімба».
21.15 X/ф «Втеча».
00.00 X/ф «Останній хижак Юрського
періоду».

ПОНЕДІЛКОК, 14.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Но-
вини.
06.20, 8.25 Від першої особи.
07.25 На слуху.
08.35 Паспортний сервіс.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.20, 18.50 Про головне.
10.15 Подорожні.
11.00 Д/ф «Всеволод Нестайко. Родом
з дитинства».
11.30 Д/с «Клуб пригод».
11.55 Уряд на з'язку з громадянами.
12.25 Дорогі депутати.

1+1

13.15 Т/с «Таємниця старого мосту».
15.10 Казки Лірника Сашка.
15.25 М/с «Друзі-янголи».
15.35 Хочу бути.
16.05 Фольк-музик.
17.15 Д/ф «Талмуд: книга, народ».
19.45, 21.40 3 перших вуст.
20.00 Д/ф «Філіп Петен».
21.30 Новини. Спорт.
21.50 Війна і мир.
23.00 Підсумки.
23.20 Вертикаль влади.

2+2

06.35 «Нове шалене відео по-украї-
нські».
07.35, 17.30 «Облом.UA».
08.30, 18.30, 23.30 Новини «Спецкор».
09.00, 19.20 «Люстратор 7.62».
09.10 «Секретні матеріали».
09.25 Д/ф «Десятка найкращих».
10.25 Д/ф «Вердикт історії».
11.20 Д/ф «Підземні міста».
12.15 X/ф «Суперколайдер».
14.00 Т/с «Чорна стріла».
16.00, 20.20 Т/с «Скорпіон».
16.55, 17.55 «Відеобімба».
21.15 X/ф «Втеча».
00.00 X/ф «Останній хижак Юрського
періоду».

ПОНЕДІЛКОК, 14.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Но-
вини.
06.20, 8.25 Від першої особи.
07.25 На слуху.
08.35 Паспортний сервіс.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.20, 18.50 Про головне.
10.15 Подорожні.
11.00 Д/ф «Всеволод Нестайко. Родом
з дитинства».
11.30 Д/с «Клуб пригод».
11.55 Уряд на з'язку з громадянами.
12.25 Дорогі депутати.

1+1

13.15 Т/с «Таємниця старого мосту».
15.10 Казки Лірника Сашка.
15.25 М/с «Друзі-янголи».
15.35 Хочу бути.
16.05 Фольк-музик.
17.15 Д/ф «Талмуд: книга, народ».
19.45, 21.40 3 перших вуст.
20.00 Д/ф «Філіп Петен».
21.30 Новини. Спорт.
21.50 Війна і мир.
23.00 Підсумки.
23.20 Вертикаль влади.

2+2

06.35 «Нове шалене відео по-украї-
нські».
07.35, 17.30 «Облом.UA».
08.30, 18.30, 23.30 Новини «Спецкор».
09.00, 19.20 «Люстратор 7.62».
09.10 «Секретні матеріали».
09.25 Д/ф «Десятка найкращих».
10.25 Д/ф «Вердикт історії».
11.20 Д/ф «Підземні міста».
12.15 X/ф «Суперколайдер».
14.00 Т/с «Чорна стріла».
16.00, 20.20 Т/с «Скорпіон».
16.55, 17.55 «Відеобімба».
21.15 X/ф «Втеча».
00.00 X/ф «Останній хижак Юрського
періоду».

ПОНЕДІЛКОК, 14.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Но-
вини.
06.20, 8.25 Від першої особи.
07.25 На слуху.
08.35 Паспортний сервіс.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.20, 18.50 Про головне.
10.15 Подорожні.
11.00 Д/ф «Всеволод Нестайко. Родом
з дитинства».
11.30 Д/с «Клуб пригод».
11.55 Уряд на з'язку з громадянами.
12.25 Дорогі депутати.

1+1

13.15 Т/с «Таємниця старого мосту».
15.10 Казки Лірника Сашка.
15.25 М/с «Друзі-янголи».
15.35 Хочу бути.
16.05 Фольк-музик.
17.15 Д/ф «Талмуд: книга, народ».
19.45, 21.40 3 перших вуст.
20.00 Д/ф «Філіп Петен».
21.30 Новини. Спорт.
21.50 Війна і мир.
23.00 Підсумки.
23.20 Вертикаль влади.

2+2

06.35 «Нове шалене відео по-украї-
нські».
07.35, 17.30 «Облом.UA».
08.30, 18.30, 23.30 Новини «Спецкор».
09.00, 19.20 «Люстратор 7.62».
09.10 «Секретні матеріали».
09.25 Д/ф «Десятка найкращих».
10.25 Д/ф «Вердикт історії».
11.20 Д/ф «Підземні міста».
12.15 X/ф «Суперколайдер».
14.00 Т/с «Чорна стріла».
16.00, 20.20 Т/с «Скорпіон».
16.55, 17.55 «Відеобімба».
21.15 X/ф «Втеча».
00.00 X/ф «Останній хижак Юрського
періоду».

ПОНЕДІЛКОК, 14.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Но-
вини.
06.20, 8.25 Від першої особи.
07.25 На слуху.
08.35 Паспортний сервіс.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.20, 18.50 Про головне.
10.15 Подорожні.
11.00 Д/ф «Всеволод Нестайко. Родом
з дитинства».
11.30 Д/с «Клуб пригод».
11.55 Уряд на з'язку з громадянами.
12.25 Дорогі депутати.

1+1

13.15 Т/с «Таємниця старого мосту».
15.10 Казки Лірника Сашка.
15.25 М/с «Друзі-янголи».
15.35 Хочу бути.
16.05 Фольк-музик.
17.15 Д/ф «Талмуд: книга, народ».
19.45, 21.40 3 перших вуст.
20.00 Д/ф «Філіп Петен».
21.30 Новини. Спорт.
21.50 Війна і мир.
23.00 Підсумки.
23.20 Вертикаль влади.

2+2

06.35 «Нове шалене відео по-украї-
нські».
07.35, 17.30 «Облом.UA».
08.30, 18.30, 23.30 Новини «Спецкор».
09.00, 19.20 «Люстратор 7.62».
09.10 «Секретні матеріали».
09.25 Д/ф «Десятка найкращих».
10.25 Д/ф «Вердикт історії».
11.20 Д/ф «Підземні міста».
12.15 X/ф «Суперколайдер».
14.00 Т/с «Чорна стріла».
16.00, 20.20 Т/с «Скорпіон».
16.55, 17.55 «Відеобімба».
21.15 X/ф «Втеча».
00.00 X/ф «Останній хижак Юрського
періоду».

ПОНЕДІЛКОК, 14.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Но-
вини.
06.20, 8.25 Від першої особи.
07.25 На слуху.
08.35 Паспортний сервіс.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.20, 18.50 Про головне.
10.15 Подорожні.
11.00 Д/ф «Всеволод Нестайко. Родом
з дитинства».
11.30 Д/с «Клуб пригод».
11.55 Уряд на з'язку з громадянами.
12.25 Дорогі депутати.

1+1

13.15 Т/с «Таємниця старого мосту».
15.10 Казки Лірника Сашка.
15.25 М/с «Друзі-янголи».
15.35 Хочу бути.
16.05 Фольк-музик.
17.15 Д/ф «Талмуд: книга, народ».
19.45, 21.40 3 перших вуст.
20.00 Д/ф «Філіп Петен».
21.30 Новини. Спорт.
21.50 Війна і мир.
23.00 Підсумки.
23.20 Вертикаль влади.

2+2

06.35 «Нове шалене відео по-украї-
нські».
07.35, 17.30 «Облом.UA».
08.30, 18.30

П'ЯТНИЦЯ, 18.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00, 8.00, 13.00, 18.30, 21.00 Новини.
06.30, 8.25 Від першої особи.
07.25 Ера будівництва.
07.35, 23.25 На слуху.
08.45 Корисні поради.
09.00 Вічне.
09.15, 18.50 Про головне.
10.15 Д/ф «Кузьма Дерев'янко. Генерал Перемоги».
11.00 Д/с «Клуб пригод».
11.55 «Prime-time».
12.25 «Схеми» з Н. Седлецькою.
13.15 Час-Ч.
13.30 Т/с «Таємниця старого мосту».
15.10 Казки Лірника Сашка.
15.25 Школа Мері Поплінс.
15.40 Слогади.
16.05 Театральні сезони.
16.40 Віра. Надія. Любов.
17.35 Д/ф «Про Нью-Йорк із любов'ю».
19.40 Т/с «Білявка».
20.30 «План на завтра».
21.30 Новини. Спорт.
21.40 З перших вуст.
21.50 Перша студія.
23.00 Підсумки.

TV-4

06.00 Т/с «Чужі гріхи».
07.00, 16.00 Провінційні вісті.
07.35 Україна. Перезавантаження.
08.30 Переможний голос віруючого.
09.00 Час-Тайм.
09.30 «Дикий світ майбутнього».
10.00 Т/с «Чужі гріхи».
11.00 Дитяча година.
11.50 «Чарівний ключик».
12.10 «Гал-кліп».
12.40 «Про кіно».
13.00 Хіт-парад.
14.00 X/ф «Інспектори-2».
16.10 Дитяча година.
17.00 «Дикий світ майбутнього».
17.30 Унікальна Україна.
18.00 Т/с «Чужі гріхи».
19.00, 22.00 Провінційні вісті.
19.30 Наши вітання.
20.00 THEU — калейдоскоп подій.
20.10 «Сільський календар».
20.40 «Золоте стремено».
21.00 Наши вітання.
21.30 «Духовні роздуми».
22.35 X/ф «Штурмові вершники» (2).
00.15 Час-Тайм.

ІСТВ

06.05 Факти.
06.30 Ранок у великомісті.
08.45 Факти. Ранок.
09.15, 19.20 Надзвичайні новини.
09.50, 16.45 Т/с «Код Костянтина».
10.50, 17.45 Т/с «Слідчі».
12.00, 13.20, 23.25 Т/с «Морська поліція. Новий Орлеан».
12.45, 15.45 Факти. День.
14.20, 20.20 Антисимбі.
15.20, 16.20, 22.30 Т/с «Відділ 44».
18.45, 21.05 Факти. Вечір.
21.25 Т/с «Лес».
00.20 X/ф «Убивство за розкладом» (2).

СТБ

05.55 X/ф «Раз на раз не випадає».
07.15 X/ф «Я тебе люблю».
18.00, 22.00 «Вікна—Новини».
18.30 Т/с «Коли ми вдома».
19.55, 22.45 «Танцюють всі!» (8).
НОВИЙ КАНАЛ
06.05, 7.15 Kids' Time.
06.10 М/с «Губка Боб Квадратні Штані».
07.20 Т/с «Друзі».
11.20 Т/с «Шасливі разом».
15.10, 20.50 Як стати супермоделлю.
16.05, 19.00 Супермодель по-українськи.
18.00 Абзац!
21.50 Суперінтуція.
23.15 Аферисти в мережах.
«УКРАЇНА»
06.10, 6.00 Т/с «Жіночий лікар» (2).
07.00, 8.00, 9.00, 15.00, 19.00 Події.

ІНТЕР

07.10, 8.10 Ранок з Україною.
09.15 Зоряні шляхи.
10.15, 19.45 «Говорить Україна».
12.40 Реальні містички.
13.25 Т/с «Будинок сплячих країн».
18.00 Т/с «Клан ювелірів. Таємниці».
21.00 X/ф «Я його зліпила».
23.00 Події дні.

ТТБ

08.00 «Ранок з ТТБ».
10.00 «Новини України».
10.35 «ПрофStyle».
10.50 «Лісін нашого краю».
11.00 «Україні Мультляндії».
12.00 «Підлігір».
12.30 «Армія нескорених».
12.45 «Тема дня».
13.00, 16.00, 19.00, 22.00 «Вісті ТТБ».
13.15 «Думки вголос».
13.30 «Храми Поділля».
13.45 «Гра долі».
14.00 «Що робити?».
14.55 «Мальовниче Тернопілля».
15.00 «Постаті».
15.30 «Рожеві лебеді Василя Симоненка».

16.15 «Чудесний канал».
16.50 «Лісін нашого краю».
17.00 «Золота провінція».
17.20 Д/ф «Сергій Параджанов».
17.30 «Слово має народний депутат».
18.00 «Учнівський щоденник».
18.15 «Музей Тернопілля».
18.30 «Сад. Город. Квітник».
18.50 «Тернопіль сьогодні».
19.30 «На часі».
20.00 «Удовітівся».
20.35 «Пісня в дарунок».
20.45 «Вечірня казка».
21.00 «Захисник Вітчизни — рятувальник».
21.30 «Актуально».
21.45 «Лицарі небесної варти».
22.30 «Час крайні».
23.00 Мовлення у цифровому форматі.

ІНТЕР

05.30 «Подробиці» — «Час».
06.25 М/ф.
07.00, 7.30, 8.00, 8.30, 9.00, 12.00, 14.00, 16.00, 17.40 Новини.
07.15, 7.35, 8.10, 8.35 «Ранок з «Інтером».
09.20, 12.25 Т/с «Будинок зразкового утримання».
13.05 Д/с «Слідство вели...».
14.20, 16.15 «Судові справи».
16.45 «Сімейний суд».
18.00 «Стосується кожного».
20.00 «Подробиці».
21.00 «Чорне дзеркало».
00.00 X/ф «Вид зверху крашій».

СТБ

07.50 «Нове шалене відео по-українськи».
08.35 «Облом.UA».
09.00 «Бушido».
10.00 «Богатирі».
11.00 «Люстратор 7.62».
12.00 «Цілком таємно».
13.00 «Секретні матеріали».
14.00 «Реал-Бодріт».
15.00 X/ф «Водосток».
16.50 8 Тур ЧУ. Волинь — Динамо.
19.15 8 Тур ЧУ. Дніпро — Зоря.
21.30 «Профутбол».

НЕДІЛЯ, 20.09.2015

УТ-1

06.05 Світ православ'я.
06.35 Крок до зірок.
07.20 Шеф-кухар країни.
08.10 Агревектор.
08.20 «Золотий гусак».
08.40 Тепло. ua.
09.00 Як це?
09.20 Хто в домі хазяїн?
09.45 Школа Мери Поплінс.
10.25 Спогади.
10.50 Т/с «Польські свята».
12.55 Д/ф «Революція: за і проти».
13.50 Фольк-музик.
14.55 Теніс. Кубок Девіса.
19.25 Театральні сезони.
19.55 Д/ф «Мірналін Сарабахай. Мистецтво танцю».
21.00 Новини.

21.30 Прем'єр-міністр України А. Яценюк про реформи.
21.40 Перша шаптала.

22.20 Альтернативна музика.

23.00 День Янгола.

00.05 На слуху. Підсумки.

1+1

06.05 «Неділя з Кварталом-2».
07.00, 7.35, 8.00, 8.35 М/с «Пригоди ведмедиків Гаммі».
09.00 «Лото-Забава».
09.40 «Маша і ведмідь».
10.05 «ТСН».

11.00 «Світ навівріт-6».

12.10 «Інспектор Фреймут».

13.40 «Життя без обману».

14.55 «Мінія жінку-10».

16.10 X/ф «Москва слізами не вірить».

19.20 «10 хвилин з Прем'єр-міністром».

21.00 X/ф «Шість соток щастя».

23.00 «Світське життя».

00.00 Драма «Параджанов».

2+2

06.40 «Маски-шоу».

07.50 «Нове шалене відео по-українськи».

08.35 «Все буде добре!».

09.00 «Все буде смачно!».

10.15 «Караоке на майдані».

11.15 «МастерШеф-5».

16.00 «Х-Фактор-6».

19.00 «Слідство ведеть екстрасенси».

20.00 «Містичні історії-7».

20.55 «Один за всіх».

22.10 «Врятуйте нашу сім'ю-4».

01.25 «Детектор брехні-7».

НОВИЙ КАНАЛ

06.05, 10.15 Kids' Time.
06.10 М/ф «Куї! Кін-дза-дза».
08.00 М/с «Пригоди Джиммі Нейтрона».
10.20 М/ф «Відважна».
12.10 X/ф «Нереальний блокбастер».
01.30 X/ф «Вид зверху крашій».

СТБ

04.55 Нічний ефір.
07.10 «Все буде добре!».
09.00 «Все буде смачно!».
10.15 «Караоке на майдані».
11.15 «МастерШеф-5».
16.00 «Х-Фактор-6».
19.00 «Слідство ведеть екстрасенси».
20.00 «Містичні історії-7».
20.55 «Один за всіх».
22.10 «Врятуйте нашу сім'ю-4».
01.25 «Детектор брехні-7».

НОВИЙ КАНАЛ

06.05, 10.15 Kids' Time.
06.10 М/ф «Москаль-чародій».
08.15 «Відвідний проект».
09.05 «Готуємо разом».
10.00 «Орел і решка. Ювілейний сезон-2».
11.00 «Орел і решка. Незвідана Європа».

12.05 Т/с «І все — таки я люблю...».
19.00 «Кохання з першого погляду».
20.00 «Подробиці тижня».
21.50 X/ф «Вагомін з Прем'єр-міністром».
22.00 X/ф «Вагома підстава для вівбітва» (2).
01.30 X/ф «Вид зверху крашій».

СУБОТА, 19.09.2015

УТ-1

06.00, 7.00 Підсумки.
06.25 У просторі буття.
07.25 На слуху.
07.50 Вертикаль влади.
08.20 АгроЕра. Підсумки.
08.35 «Золотий гусак».
09.15 Казки Лірника Сашка.
09.25 М/с «Друзі-янголи».
09.40 Хочу бути.
10.20 Етнографічні замальовки. Грузія.
10.30 Книга. ua.
10.55 С. Вакарчук. Інтер'ю на даху.
11.25 Д/ф «Кардинал Мар'ян Яворський».
12.20 Д/ф «Шість ярдів грації».
12.50 Світло.
13.30 Д/ф «Про Нью-Йорк із любов'ю».
14.20, 16.25 Теніс. Кубок Девіса.
15.50 Чоловічий клуб.
17.50 Т/с «Польські свята».
20.05 Д/ф «Революція: за і проти».
21.00 Новини.
21.40 На пам'ять.
22.15 Інша музика з О. Коганом.
22.40 Мегалот.
23.00 День Янгола.
00.05 Від першої особи. Підсумки.

1+1

08.00, 8.30 М/с «Пригоди ведмедиків Гаммі».
08.55 «Маша і ведмідь».
09.05 «Світське життя».
10.00, 19.30 «ТСН».
10.55 Мелодрама «Тато в законі».
14.40, 23.15 «Вгадай ящик».
15.35 «Спеціальний випуск. Вечірній квартал».
16.35, 21.15 «Вечірній квартал».
18.30 «Розміши коміка».
20.

● Смішного!

— Доброго ранку!
— Який він добрий...
Сьогодні ж понеділок. Ось якби зараз був вечір п'ятниці, то був би добрий ранок!

Чоловік приходить з роботи. На столі залишається: «Хоханий. Я в подружки. Вечеря на плиті. Вудочки в куточку. Якщо щука дорожча п'яти гривень — купи окунів».

Зустрілися двоє чоловіків.

— Слухай, ти краватки зав'язувати вмієш?

— Вмію.

— Зав'яжи мені, будь ласка!

— Ну, лягай...

— А що, так не можна?

— Та, розуміш, я в морзі працюю, інакше не вмію!

— А в моєї дружини сьогодні день народження.

— То чому ти тут, а не з нею, вдома?

— Та вона там зранку готова, прибирає, підлогу міє... Навіщо людині свято пускати?

Викладач літератури — студентці:
— Якби ви могли поспілкуватися з будь-яким письменником, живим чи мертвим — якого ви б вибрали?
— Мабуть, живого...

Олександр Соловей залишив нашого міста із Рівного. Захоплюється не-пересичним хобі — створенням заколок-квітів зі шкіри. Розповідає, що з дитинства любив щось виготовляти з пластиліну чи деревини. А у дорослому віці, зацікавившись працею зі шкірою, взявся робити простири браслетики та прикраси для волосся. Спочатку останні були плоскими, але з часом майстер удосконалів техніку, подбав і про якісний, італійський матеріал, який купує в ательє, що займається пошиттям одягу. Тож тепер яскрава, барвиста й об'ємна квітка «розцвітає» у його руках за трохи більше, ніж півгодини. Окрім того, чоловік захопився ще й створенням шкіряних картин у 3D ефекти.

Спочатку робив макет з картону, потім обтягую це все шкірою, а тоді вже працюю з формою, фоном, підбором барв, — пояснює Олександр. — За роки ро-

Чудодійні мотанки, «співочі» сопілки і фантастичні квіти

Завітавши під час святкування Дня міста у парк Національного відродження, була приємно здивована розмаїттям рукотворів у рамках виставки-ярмарку «Скарби Тернового поля».

Оглядаючи красіві й неповторні вироби, не могла не познайомитися із деякими талановитими людьми білячче.

● Захоплення

боти назбиралося багато шматків шкіри різних відтінків, тож є можливість підшукати колір.

А щоб віднайти Володимира Віхренка, треба було орієнтуватися на мило-звукні мелодії. Вчитель му-

зикі із села Баланівки Бершадського району, що на Вінниччині, награвав тернополянам на рукотворних інструментах із дерева й глини: сопілках, дримбах, окаринах-зозульках, тилинках, джоломигах. Зізнаєть-

ся, що навчитися їх створювати було нелегко. Довелося збирати різні верстали й спеціальні свердла, а перші спроби виявилися не дуже вдалими: щось шипіло, ригіло, лопало, а той ламалося. Але пан Володимир вирішив не відступати, бо ж любить працювати з гуртком учнів-сопілкарів. А для занять дітям потрібні інструменти, яких за гроші не дуже й накупишся.

Для роботи підходить будь-яка деревина, окрім м'яких порід. Я використовую граб, клен чи грушу, — розповідає майстер-педагог. — Бажано, щоб це був відземок від пня, що має хорошу вологість та багато літ. Ще роки три мінімум матеріал треба сушити. З глиною ж працювати легше.

Майстер народній творчості Мирослава Гірняк з Тернополя представляла на виставці-ярмарку ляльки-мотанки та рукотворні коралі. Перших створює уже із сім років.

Це таке ремесло, яке треба піднімати, бо воно трохи призабуте. Багато людей роблять горщики, займаються плетінням, а от про мотанку ніби забули, — каже мисткиня. — Всі закохалися у чужоземну Барбі, а ж вона не наша, маємо свою, українську ляльку. Ми колись у дитинстві гралися мотанками, бо інших не було, а тепер виявляється, що така лялька є оберегом.

Справді, мотанка, за віруваннями наших предків, допомагала людям у розв'язанні багатьох проблем. Зокрема, каже пані Мирослава, лялечку із немовлям дарували бездітним жінкам — аби трохи побавилися і таки діждалися власного малюта. Мотанку із пахучим зіллям клали на ніч у ліжечко хворій дитині, а на ранок спалювали. Вважалося, що рукотворна іграшка забрала з собою недугу малечі.

Віднедавна пані Мирослава має ще одне захоплення: робить із шалянових хусток коралі. Каже, вони виручать тих жінок, у котрих нема вишиванки. Одягнули коралі із такої хустини до білої блузки — і з дзеркала на вас дивиться вродлива і стильна українка.

Мар'яна Бобрівець.

Фото авторки.

● А ви знали?

КАЗКОВИЙ СВІТ ПО ЧАСТИНКАХ

Мова піде про пазли. Нині вони — одна з модних розваг дітей різного віку, та й, зрештою, дорослих. Пазли — це картинка, розділена на фрагменти, які мають різну форму. Суть у тому, щоб із маленьких деталей скласти композицію.

Перші пазли були винайдені зовсім не для розваги. Їх придумав учитель географії, намагаючись зацікавити учнів.

Із його легкої руки першим пазлом стала карта світу. Дітям стало легше запам'ятовувати необхідні факти і деталі, збираючи карту по частинках.

Ленівких: у малюків розвивається дрібна моторика, охайність, посидючість і бажання довести почату справу до кінця.

Кожен любитель логічних ігор зможе знайти сюжет на свій смак.

Природа, архітектура, портрети знаменитостей, герої мульттиків, автомобілі, тварини — це неповний перелік...

Рівень складності головоломки залежить від кількості деталей. Що менше деталей у наборі, то простіше зібрати картинку. Приміром, зображення неба, у якому кольори співпадають, а нюансів дуже багато, вимагає багато терпіння і часу. У процесі роботи важливо не загубити окремі деталі, інакше зібраний сюжет не буде повним.

Картинки з незначною кількістю елементів призначенні для дітей, а пазли для дорослих можуть складатися з кількох тисяч деталей. Ці малюнки можна вставляти у рамку або розбирати на «запчастини» і складати заново. Якщо ж ускладни-

ти малюнок за допомогою дзеркального відображення, «колірної інверсії» або «картини олією», то отриманий пазл буде складним навіть для досвідченого любителя головоломок.

Як правило, складають пазли на підлозі або ж на дивані. Є й спеціальні килимки. Вони зручні тим, що частково зібрану картинку можна згорнути до наступного разу.

А не так давно з'явились і віртуальні пазли. Їх можна скачати і встановити як звичайну комп'ютерну гру. Віртуальні пазли передбають багато зображені на різні теми. Використовуючи функції програми, можна створити пазл із будь-якої вподобаної картинки чи фотокартки і зберегти гру на будь-якому етапі.

Але й це ще не все. Бозовсім недавно з'явились і безконечні пазли...

Свідоцтво ТР № 324.
Передплатний індекс 23763
Видавець — пресова агенція «Вільне життя»
Газета виходить раз на тиждень

Віддруковано ТзОВ «Терно-граф»,
м. Тернопіль, вул. Текстильна, 18,
тел. (0352)52-28-97,
Замовлення №1314. Тираж 19422

● Поміркуйте

Сканворд «Таця»

